

**RĂZBOIUL HIBRID, O ETAPĂ DE TRANZIȚIE
SPRE CONFLICTUL VIITORULUI DIN SECOLUL AL XXI – lea**

**HYBRID WARFARE, A TRANSITION STAGE TOWARDS THE
CONFLICT OF THE FUTURE IN THE 21st CENTURY**

Colonel (r.) dr. Ionel HORNEA

Rezumat: Subiectul aflat în discuție este unul actual și asupra căruia, acum, se discută mult și pe marginea căruia se pot face numeroase analize și comentarii.

În articol, autorul prezintă cadrul general al relațiilor internaționale în contextul globalizării, trece în revistă amenințările la adresa securității internaționale prin prisma războiului hibrid și plecând de la cerințele operaționale pentru ducerea unui astfel de război, analizează perspectivele pentru dimensionarea capacităților de apărare ale României, pe baza documentelor programatice elaborate, în acest sens, de organele abilitate ale statului român.

O analiză aparte este făcută asupra modului cum ar trebui să fie astfel structurată și pregătită Armata României, pentru a face față acestui gen de amenințări/cerințe și, în plus față de confruntările militare pentru care a fost proiectată până în prezent, unor provocări noi, cu totul diferite față de accepțiunea actuală a sintagmei „lupta armată”.

Cuvinte-cheie: relații internaționale; fenomene atipice; conflicte hibride; internaționalizare; globalizare; cerințe operaționale; dimensionarea capacităților de apărare.

Abstract: The topic of this article is quite debated nowadays, generating a lot of analyses and comments. Starting from the general framework of international relations, in the context of globalization, the author refers to the threats to international security through hybrid warfare means. Also, given the operational requirements for conducting such a war, the author analyses the perspectives for building the defense capabilities of Romania, on the basis of specific doctrines issued, to this purpose, by the habilitated bodies of the Romanian state. Particular attention is paid to the manner in which the Romanian Armed Forces should thus be structured and trained in order to be able to handle such threats / requirements and, in addition to the military conflicts for which it had been designed so far, to face new challenges, completely different from the current meaning of the „armed combat” concept.

Keywords: international relations; atypical phenomena; hybrid conflicts; internationalization; globalization; operational requirements; building defense capabilities.

Cadrul general al relațiilor internaționale

Analizând cadrul relațiilor internaționale contemporane, analiști politici contemporani au observat că sistemul global de securitate traversează astăzi un interval pe care istoria îl va consemna drept *punct de inflexiune* într-o suită de evenimente ce aparent fac obiectul unui scenariu demn de teoria complexității. O serie de *fenomene atipice*, asociate până mai ieri conceptului *Black Swan*, înregistrează actualmente o dinamică crescândă, adâncind confuzia în raport cu traiectoria imprimată sistemului. Globalizarea și atomizarea conviețuiesc cu o natură bizară, astfel că, în vreme ce religia și etnicitatea catalizează dezagregarea, interdependențele se manifestă robust prin procesul de mondializare, iar România, „*prin poziționarea geografică hărăzită s-a trezit în mijlocul unui vortex geopolitic de care fie va fi înghițită, fie va fi propulsată în sfere nefrecventate în istoria sa contemporană*”).³⁷

Implicația regională, și cea geopolitică indiscutabilă a poziției României este subliniată și de faptul că criza din Ucraina a reprezentat pentru București o *oportunitate periculoasă*, beneficiind, în ultima decadă, în calitate de stat de frontieră al NATO și al Uniunii Europene, de un profil strategic relativ ambiguu. A explicita relevanța zidului în apărarea cetății, este echivalent cu polemizarea pe marginea unui truism. Însă, a fi situat în zona contiguă a unei confruntări cu detentă geopolitică, în care trăsăturile războiului clasic se împletesc, sinistru, cu provocări neconvenționale, creionează un decor în care echivocul nu-și mai găsește loc³⁸.

Și totuși, nu putem să fim de acord cu concluziile fataliste, relevate de ultimile studii în domeniul securității și stabilității globale. Raptul Crimeii vine să valideze cele mai sumbre temeri, respectiv întoarcerea la o natură conflictuală, anacronică, de secol XIX, în vreme ce mijloacele de purtare a războiului căpătă valențe extrem de versatile și, de asemenea, cu cele care consideră că omenirea stă pe un butoi de pulbere, iar „*dinamica de astăzi a evenimentelor ilustrează un sistem global ce frizează anomia. Spații geopolitice întinse stau să sucumbe sub flăcările conflictelor sectare și religioase, în vreme ce „supremația pentru resurse și influență-economică contrapun pe linia de front cei mai proeminenți centri de putere*”.

³⁹ Dezghețarea adusă de terminarea Războiului Rece și evenimentele determinate de declanșarea și desfășurarea Războiului din Golf, din 1991 nu au condus la crearea unei noi ordini mondiale, care să atragă schimbări dramatice în

³⁷ Narciz Bălăsoiu, *Revenirea la agenda de putere*, Ed. ISPRI, București, 2017, p. 274.

³⁸ Ibidem.

³⁹ Ibidem.

strategia de securitate a statelor⁴⁰ și au generat nevoia de regândire teoretică și practică a conceptului de securitate, înscriind curente noi, depărtându-se de școlile tradiționale sau clasice. Lărgirea conceptului de securitate a dus, de asemenea, la tratarea extensivă a strategiilor de securitate. Este pus, de asemenea, în discuție rolul tradițional al politicilor de securitate, ca instrument pentru protejarea intereselor naționale ale statelor⁴¹, care au fost un impuls pentru amenințarea hibridă contemporană care a avut loc.

Consecințele reziduale ale războiului din 1991 au determinat adversarii potențiali ai SUA, și nu numai, să-și regândească modul în care ar angaja o forță militară superioară, manifestată prin metode noi, neregulate. Declanșată de incapacitatea adversarilor de a-și atinge interesele și de a se confrunța cu un adversar militar superior, amenințarea hibridă s-a impus și-a extins gama de opțiuni din necesitate.

Arealul strategic în care este situată România este încă bogat în conflicte locale, inter - și intra-statale, cu puternice implicații pentru pacea și securitatea regională și europeană*, fiind totodată și *sursa*, zona de tranzit și destinație a unor activități criminale grave*, precum și spațiul de dispută între Rusia și SUA, mai ales că noua doctrină militară rusă, promovată de președintele Putin la finele anului 2014, prevede *"NATO drept amenințarea numărul 1 la adresa securității naționale a Federației Ruse"**. În perioada următoare trebuie ca acesta să răspundă și imperativului *„capacității statelor și a societăților (din regiune - s.m.) de a promova o gestiune eficientă a treburilor publice, de a garanta exercitarea*

⁴⁰ Contrar punctului de vedere formulat de Narciz Bălășoiu în *op. cit.*, p. 99.

⁴¹ Preluat din John Baylis, Steve Smith, *The Globalization of World Politics. An Introduction to International Relations* ediția a treia, Oxford University Press, Oxford, 2005, p. 123, (Narciz Bălășoiu, *op. cit.*, p. 99).

* Produs auxiliar al dezmembrării, mai mult sau mai puțin violente, a unor state multinaționale din zonă, conflictele inter-etnice sau religioase - în fapt, conflicte cu un puternic substrat politic - reprezintă o amenințare gravă la adresa securității regionale, chiar dacă, în urma unor importante eforturi ale comunității internaționale, majoritatea acestora sunt ținute sub control (sursa: Narciz Bălășoiu, *op.cit.*, p.100).

* Trafic ilegal de armament, muniții și explozivi; trafic de narcotice; migrație ilegală și trafic de ființe umane; trafic de produse contrafăcute; activități despălare a banilor și alte aspecte ale criminalității economico-financiare. (sursa: Narciz Bălășoiu, *op.cit.*, p. 103).

* La rândul său, NATO respinge cu vehemență această aserțiune, reiterând faptul că *„Moscovia nu trebuie să confunde jocul provocator și agresiv pe care îl întreprinde în Europa, la porțile Alianței, cu porniri ostile de altă natură ale Vestului"*. Această nouă doctrină este considerată în mediile de analiză drept *„o gimnastică de revigorare a Moscovei"*, determinată să *„întreprindă acțiuni ferme la adresa Statelor Unite"*, ale cărei acțiuni recente *„au slăbit drastic starea de sănătate a economiei ruse"*, sursa: Narciz Bălășoiu, *op.cit.*, pp. 144-145.

*responsabilă și eficientă a puterii, în deplin acord cu principiile democrației și cerințele respectării drepturilor omului*⁴².

Dar, realitatea în regiune arată altfel. Și asta dacă ne uităm numai la Ungaria și, mai recent și la Cehia. Reflexele trecutului la fostele țări socialiste dispar greu, iar democrația, din câte se vede, la mai bine de un sfert de veac de la căderea sistemului socialist, se naște la fel de greu sau nu se va mai naște curând. Trăim, alături de ceilalți vecini din regiune, această realitate care ne spune că în relațiile internaționale și, mai ales în lupta pentru putere, nimic nu este un dat, totul fiind în continuă mișcare, care, din păcate, de data asta, nu este una progresistă.

Considerente specifice

De-a lungul timpului, comandanții militari și liderii politici au inclus în permanență mijloacele și metodele cele mai noi de luptă pentru a câștiga conflictele în care erau implicați, ceea ce face ca fiecare epocă istorică să aibă conflictele sale „hibride”. De la Sun Tzu până în prezent, strategii militare au combinat tacticile și instrumentele de luptă convenționale cu cele neconvenționale, menite a distruge fizic și mai ales psihic adversarul, pentru a disrupe lanțurile de comandă și control. De fiecare dată, mijloacele folosite au fost cele inventate în perioada respectivă – de la Calul Troian, la bomba atomică, de la propagandă și manipulare, la operațiuni psihologice.

„Victoria poate fi creată” – spunea Sun Tzî, cu o jumătate de mileniu î.e.n., în lucrarea „Arta războiului”. Pentru aceasta, însă, nu e de ajuns numărul sau forța. De aceea, s-a insistat și se insistă permanent pe investiția de inteligență, de pricepere, de abilitate, pe capacitatea de analiză și sinteză, pe inițiativa creatoare⁴³, pe găsirea unor soluții de contracarare a superiorității adversarului, în situații de asimetrie, de conflict asimetric, cum am spune noi astăzi.

Dileme similare se manifestă și în cazul conflictelor moderne, fiind identificate, pe rând, războaie neregulate, combinate, nerestricționate, nonlineare, de generația a patra, de insurgență, centrate pe efecte ori pe rețea etc. Dificultatea este potențată de faptul că fiecare dintre tipurile de conflict menționate a fost identificat și individualizat într-o perioadă mult prea scurtă de timp în plan istoric,

⁴² Narciz Bălășoiu, *op. cit.*, pp. 144-145.

⁴³ „Întreaga artă a războiului se bazează pe înșelătorie. De aceea, dacă ești capabil, simulează incapacitatea; dacă ești activ, simulează pasivitatea. Dacă ești aproape, fă să se creadă că ești departe și dacă ești departe, fă să se creadă că ești aproape. Momește inamicul pentru a-l prinde în capcană; simulează neorânduiala și lovește-l; evită-l acolo unde este puternic. Fă să i se pară că ești în situație de inferioritate și încurajează-l la înfumurare. Nu-l slăbi nici o clipă, hărțuiește-l. Atacă-l când și acolo unde nu este pregătit; acționează când el nu se așteaptă la așa ceva”, Sun Tzî, *Arta războiului*, Editura Militară, București, 1976, pp. 24, 33.

uneori chiar simultan, generând dispute publice cu privire la originalitatea, noutatea sau utilitatea conceptelor (cazul Huber versus Hoffman⁴⁴).

Lupta pentru putere este o constantă a vieții societăților din perioada medievală până astăzi. Dacă, în timp, acest ciclul de schimbare a deținătorilor puterii la nivel mondial s-a realizat pe baza confruntărilor armate, să vedem ce va duce la „rotirea” în acest ciclu azi, când confruntarea armată devine un fenomen care este dorit a fi evitat la toate nivelurile. Omenirea, în ultimii aproximativ 100 de ani, și-a creat un număr foarte mare de organisme și instituții internaționale care să îi asigure o pace eternă. Dar a fost doar o iluzie, deoarece zeul război a fost prezent în viața planetei deceniu după deceniu. După cele două războaie mondiale, omenirea n-a avut prea mult răgaz deoarece au venit imediat Coreea și Vietnamul, iar după acestea două, sau concomitent cu ele, s-a desfășurat cel mai mare „război mut” din istoria omenirii, Războiul Rece. Ce a urmat după, este chiar ridicol, deoarece după căderea comunismului (sau dispariția sistemului socialist), lumea a intrat în ceea ce azi numim „haos”. Adică, azi s-a dărâmat o ordine mondială, cea a bipolarității, în locul ei nefiind pus nimic altceva decât o goană după hegemonie, terminată sau caracterizată de expresia „se bate apa în piură”. SUA a vrut să pună ordine în zona Orientului Mijlociu, reușind doar o adâncire în haos a zonei. Rusia, caracterizată de „sindromul scorpionului”, a trecut repede de la o atitudine conciliantă la o atitudine foarte arțăgoasă. Și-a dat repede seama că ea rămăsese fără slugile cu care URSS-ul se obișnuise și, nu nejustificat, suferea - de unde să mai vină ceea ce venea în perioada comunistă: resurse, bani (CAER), supunere?

Rusia care a înțeles că nu poate face față (de fapt nu a putut niciodată) unui conflict cu Vestul, numai dacă acesta ar putea fi declanșat în condițiile în care ea, de secole, se impune în fața diferiților agresori, de la Napoleon încoace și de aceea caută „să exploateze acest aspect printr-un război informațional pe mai multe paliere”, explica Mark Galeotti, care continuă: „acțiunile Rusiei lui Putin le putem schița în patru mari direcții: dezbină, distrage atenția, inspăimantează și descurajează. Față de pericolul unui atac armat, există mereu asigurările pe care NATO le dă unui membru, însă nu mai discutăm despre aceeași solidaritate în cazul unui război informațional. În Praga, Rusia are o ambasada în care activează circa 30 de ofiteri de informații ruși despre care știu serviciile din Cehia. „De ce nu îi expulzati?”, a întrebat Galeotti⁴⁵.

⁴⁴ Thomas Huber (2011), *Huber Comments on Hybrid Warfare and Compound Warfare*, CGSC Blog response, 12 February 2009, Fort Leavenworth, KS, apud Fleming, p. 15. (prelată din „Detectarea timpurie a crizelor hibride de securitate”, Udroui, Iuliana, Academia Română - Institutul de Economie Mondială).

⁴⁵ Prelată din „Detectarea timpurie a crizelor hibride de securitate”, Udroui, Iuliana, Academia Română - Institutul de Economie Mondială

Rusia s-a perfecționat, pe acest front, în a duce un război fără a fi declarat stare de beligeranță, iar aceasta reprezintă, poate, pentru strategii militari, o nouă ocazie de a argumenta și fundamenta noi concepte de doctrină militară.

Dacă ar fi să explicăm mai simplu ceea ce s-a întâmplat în 1989, asta ar suna cam așa: *lumea se bate pentru piețe de desfacere de secole și asta s-a întâmplat și cu dărâmarea comunismului*. Trebuia dărâmat CAER-ul și asta s-a realizat soft, cu excepția unor zone, printre care și România. Ce a urmat s-a văzut iarăși cu ochiul liber. S-a sfârșit un război fără a fi semnată o pace, iar învingătorul a rămas nenominalizat. Să fi câștigat SUA sau a câștigat democrația, adică un concept care și azi se zbate pentru recunoaștere? Adică cine este ea și ce vrea? Vrea să înlocuiască pe cine? Continuarea a fost hilară. Europa de sud-est și mai ales zona Balcanilor au trăit o dramă. Iugoslavia „*spartă*”, Balcanii cucerțiți de cei care-i doreau de ceva secole, adică de turci și greci. După, fostele țări socialiste din Europa Centrală au fost luate „*în control*” de către „*puterile emergente europene subrede*”, gen Italia, Spania, Portugalia și, nu în cele din urmă, Scoția, surclasate în lupta lor de „*grii Europei*”, Franța, Germania și de curând „*ieșita*”, Marea Britanie. Și, pentru că se depășise normalul în zona de business, „*învingătorul, care nu a uitat melodia dictonului „Winner take all*”, a venit și a zis stop: și criza financiară s-a produs. Adică, a spus acum lumii: *nu poți să vii să ei ce dorești după terminarea unui război în care nu ai avut nici o participare, unde nu „ți-ai adus obolul”!* Așa că, dă înapoi ce ai luat. Și a început criza. Adică *asimetria* s-a impus și aici. S-au, mai corect, a făcut regula. Grecia kaput, Portugalia vai mama ei, dar a plătit și s-a salvat, la fel ca și Irlanda. Cele care mai trag încă sunt Italia (care se chinuie cu greu, dar va scăpa de, „*moștenirea Berlusconi*” a fost foarte scumpă, ca și la noi „*moștenirea Năstase*” și Spania, care a fost, fără comentarii, cea care a câștigat cel mai mult. Și asta pentru a doua orară în sec. XX. Prima dată după războiul civil, din perioada de dinaintea Războiului Al Doilea Mondial și a doua oară acum, după Războiul Rece (RR). Adică, fără a mai ocoli problema, a fost prima mare încercare, (debutată cu un rateu, se pare) de instaurare a unei *Noi Ordini Internaționale*: cea a *Globalismului*. Tendința continuă. Greu, dar inițiatorii și beneficiarii ei nu se lasă cu una cu două. S-a cheltuit prea mult, pentru ca acest concept să fie adus în practică și de aceea „*the show must go on*”.

Însă nu ne putem opri aici cu urmărirea evenimentelor ce conduc în aceste decenii la asimetrie, deoarece ne confruntăm cu o nouă realitate și anume individualizarea forței care face rău omenirii, fără a putea să se oprească sau să fie oprită: *Politicul*. De la terminarea RR încoace, politicul face tot ce-i stă-n putere ca să obțină controlul absolut în societate, local, regional sau/și global. Cei din Europa au creat UE, cei de peste Atlantic încearcă un acord comercial cu Europa și altul cu Japonia, creind și uniuni comerciale și de liber schimb cu statele Americii de Sud. Iar

în Rusia vrea să se reimpună leadershipul forței brute (că pe celelalte, financiară și economică, nu și le permite) reformându-și icomplet toate strategiile și devenind un "new warrior", capabil să opereze în domeniul cibernetic și al manipulării și dezinformării, domenii pe care le-a ridicat la nivel de „must do”.

Și ca acțiunea globalismului să fie completă, pe scena mondială a „răsărit o nouă stea”, China, animată de ambiția de a se impune economic, financiar, militar și științific, surclasând-o pe „marea Rusie” și devenind egalul marelui adversar și prieten, SUA. E ceva de neimaginat, ceea ce dorește această țară gigantică: *dominația globală prin eficiență în domeniile de bază ale unei societăți globale*: finanțe, producție economică, robotizare, producție militară și, nu în cele din urmă, cercetare științifică. Și ambițiile ei sunt amplificate și de dorința de a domina zone de pe Glob, din vecinătate, fiind, din acest punct de vedere, într-o cursă continuă cu SUA și Japonia pe zona respectivă. Așa s-a ajuns la chestiunea filozofală sau la o răscruce normală: *rezolvarea este o problemă de compromis sau de consens?* Adică, prin rezolvare se înțelege instaurarea în lume a unei noi ordini mondiale, în condițiile în care avem o explozie tehnologică, o trecere a unei părți a lumii în epoca postindustrială, când industria se pregătește de o nouă eră al cărei nume este Industry 4.0 sau Industrial Internet of Things? Este o lume în care procesele deja tehnologizate la nivel local, în fabrici, vor deveni interconectate la nivel global. Riscurile sunt mari într-o lume în care hackerii pot ajunge oriunde, dar dacă procesul este respectat, previziunile economiștilor vorbesc despre profituri importante. Dar, ce se va întâmpla cu societatea dincolo de aceste profituri? Aici, problema devine cu adevărat spinoasă. Ce rol vor juca cei mari - între care n-ar place să vedem și UE - SUA, China, Rusia, Japonia, Germania sau Franța sau Marea Britanie?. Cum văd ei raportul dintre tehnologic și social? Cât și cum va pierde socialul în fața virtualului? Cum va fi primită ideea de a înlocui omul cu soft-uri (inteligența artificială) și roboți? Ce se va întâmpla cu acei oameni care nu vor putea fi „modelați” după noile trenduri și se vor trezi cu meserii lipsite de relevanță?

Și, bineînțeles, ce va mai fi războiul, ca instrument al rezolvării intereselor politice, că de existat, va exista în continuare, fără dar și poate?

Și astfel, se ajuge astăzi la ceea ce se numește *asimetric*, stare ce există în lume de la începuturile ei. Adică, în lume au existat și există disproporții pe care, în istoria ei, omenirea s-a străduit să le rezolve. Asimetric este similar, în domeniul confruntării, cu inegal sau cu diferență vădită în raportul de forțe, problemă care în epoci diferite și-a găsit o compensare. În timp, inducerea în eroare au fost principal instrument de contracarare. Azi, când tehnologia a ajuns „regina vremurilor actuale și viitoare, pe termen mediu și lung”, problema care se pune este cum va înclina ea balanța într-o confruntare? Și ultimele decenii (ultimul din sec. XX și

primele din sec. XXI) au adus semnale contradictorii. Oare confruntarea este marcată de exemplele modelului „Afganistan” sau de modelul „Irak” sau de modelul „ISIS” sau de modelul „Primăveri africane”? Sau confruntarea va fi adjudecată de superioritatea tehnologică a oponentului?

Concluziile actuale* care apar pe panoplia analiștilor care studiază fenomenul război, ne conduc spre o direcție cunoscută, dar unde raporturile sunt complet răsturnate: serviciile de informații sunt printre instituțiile care anticipează, informează, previn și contracarează crizele de securitate, acestea la rândul lor fiind multidimensionale și având potențialul de a afecta o parte importantă a unui sistem național sau chiar sistemul de securitate însuși, impunând o întrebare firească: „și unde intervin forțele armate ale statului agresat sau ele, astfel, sunt complet anihilate din faza inițială?” Și atunci și un răspuns retoric: „dacă sunt anihilate serviciile de informații ori scopul va fi atins fără recurgerea la forță sau recurgerea la forță va fi doar o formalitate pentru a se statua noua situație de fapt: puterea a fost luată și de acum jocurile le va face ocupantul”⁴⁶. Nimic nou! Ceea ce se întrevide, este o adaptare a conflictului la cerințele noilor concepte economice: eficacitate maximă, cu costuri minime! Rămâne doar să se vadă dacă ele convin și afaceriștilor din industria de apărare, pivotul dintotdeauna al dezvoltărilor economice puternice. Și China certifică trendul.

Alte concluzii, ce derivă din cea anterioară ar fi:

- „Fiecare conflict este un caz unic, necesitând înțelegerea logicii sale particulare. Nexusul între provocările de securitate – terorism, narcotice, contrabandă, rețele criminale internaționale, etc. – nu poate fi gestionat prin programe individuale ale unei agenții, ci integrate în programe guvernamentale comprehensive”⁴⁷ (Marks, 2010).

- Noțiunea de amenințare hibridă oferă un cadru pentru descrierea caracterului evolutiv al pericolelor contemporane la adresa securității, pentru

* Analizând cazuistica, dar și argumentația strategiilor militari, se evidențiază faptul că amenințarea și criza hibridă de securitate nu sunt concepte noi, ci doar modul în care se derulează și actorii implicați au alte caracteristici care comportă o abordare integrată și metode noi de contracarare, în plan militar, dar mai ales în planul luptei invizibile duse de serviciile de informații pentru prevenirea acestora. („Detectarea timpurie a crizelor hibride de securitate”, Udrouiu, Iuliana, Academia Română - Institutul de Economie Mondială).

⁴⁶ Sunt relevate „cel puțin două aspecte majore importante: amenințările de tip hibrid se materializează și au succes în condițiile în care adversarul manifestă vulnerabilități de ordin operațional, tactic și strategic; serviciile de intelligence sunt în prima linie de apărare împotriva situațiilor potențial destabilizatoare ce derivă din acestea, iar în cazul de față (ISIS n.m.) acestea au înregistrat un eșec strategic”. („Detectarea timpurie a crizelor hibride de securitate”, Udrouiu, Iuliana, Academia Română - Institutul de Economie Mondială).

⁴⁷ Ibidem.

testarea metodologiilor de evaluare a amenințărilor în condițiile unui nou mediu de securitate, pentru înțelegerea anomaliilor ce apar în acest nou cadru de referință și, drept urmare, contribuie la imaginarea viitorului mediu operațional și la conceperea de strategii și politici, la formularea priorităților și la alocarea de resurse pentru gestionarea potențialelor crize „hibride”.

Cum se poziționează într-un conflict asimetric state ca România, care nu reușesc nici măcar să-și cristalizeze obiectivele pe termen mediu sau lung? *Asimetricul este pentru ele o provocare?* Cei care vor să-și impună voința în fața lor prin forță, vor veni cu ceva asimetric? Este asimetricul o cale prin care ei, agresorii, vor rezolva problema mai ieftin, mai facil și o modalitate care îi ajută să ocolească consecințele unor tratate și convenții internaționale legate de război? Răspunsurile sunt afirmative atât dintr-o direcție, cât și din cealaltă.

„*Recurgerea la mijloace asimetrice nu este o ipoteză de lucru, ci o certitudine*”*. La finele studiului întreprins și în legătură cu evenimentele grave amintite, întrebarea care era la modă până acum: *există riscuri și amenințări asimetrice?, nu se mai justifică*⁴⁸.

Răspunsurile la o asemenea întrebare pot fi grupate într-un set de concluzii ce rezultă în mod logic din studiul citat, astfel:

- Asimetria este o expresie a raporturilor reale existente în natură, în societate, în relațiile umane. Știința modernă studiază, prin mijloace de analiză, raporturile asimetrice, oferind modele și paradigme din ce în ce mai apropiate de realitatea lucrurilor.

- Asimetria își află un spațiu de existență și de manifestare oriunde și dintotdeauna. Conflictele asimetrice nu sunt altceva decât un mod real de manifestare a asimetriei în actul confruntării.

- Toate conflictele sunt, de fapt, asimetrice. Noul concept strategic NATO, gestionarea crizelor, războiul non-contact, războiul disproporționat, conflictul de joasă, medie sau mare intensitate, acțiunile altele decât războiul, terorismul, antiterorismul și contraterorismul, conflictele de sorginte etnică și religioasă, ca și cele din sistemele informaționale, din cyberspațiul acestui început de mileniu etc., sunt repere importante ale unui alt mod, mult mai realist, mult mai pragmatic și mai diversificat de a vedea/analiza situația de fapt și a elabora deciziile corespunzătoare în ceea ce privește construirea noii ordini mondiale.

---

* Una din concluziile majore ale conferinței a Army War College (Colegiul de Război al Trupelor de Uscat al armatei SUA), din iunie 1998, consacrată asimetriei, amenințărilor și conflictelor de natură asimetrică, https://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/confl_asimetrice.pdf

⁴⁸ Ibidem, p. 74.

Nu consider întemeiată concluzia studiului Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate (SSAS), dedicat problematicii asimetriei amenințărilor și conflictelor, mediul internațional, care este și un posibil mediu operațional, vizând amenințările și conflictele asimetrice, reprezintă, în prezent, o lume cât se poate de ambiguă, o diversitate culturală, religioasă și istorică de oameni, grupuri și națiuni sau chiar organizații cu scopuri și obiective complexe, în cele mai multe situații divergente, caracterizate de politici extremiste, criminalitate, coerciție și terorism, chiar dacă eforturile națiunilor dezvoltate au fost orientate în ultimii ani, mai mult ca altădată, spre securitate colectivă, integrare și globalizare, mai ales din punctul de vedere al sublinierii finale „eforturile națiunilor dezvoltate în găsirea unei soluții (în rezolvarea problemei), deoarece cred ca cei care au deschis „cutia Pandorei” în această asimetrie sunt tocmai superputerile Lumii contemporane, ceea ce evidențiază în plus că:

- divergențele și complexitatea obiectivelor nu au venit și nu vin de la cei asimetricii în putere (cei mai mici) ci de la superputerile care doresc supremația pe zona resurselor, și de ce nu?, și globală;

- lecția geopolitică a „globalizării asimetrice”, scrisă azi în plin conflict, cred că este una care omite multe realități ce vin din istoria unor popoare și neamuri, al căror trecut framântat și prezent, total neglijat în jocul de interese, le aduce în situația de a se transforma în amenințări asimetrice. Și cel mai bine se vede acest lucru la țările care provin din fosta URSS, puternic încercate și frământate în ultimii ani și obligate să transforme asimetria în realitate curentă;

- democrația impusă lumii islamice și nordului Africii s-a transformat rapid în haos și asta e realitate și nu una asimetrică.

Concluzii și perspective pentru dimensionarea capacităților de apărare ale României*

Specialiștii militari au abordat teza războiului hibrid pentru a încerca să determine dacă acest tip de război este rezultatul unei Revoluții Militare sau al unei Revoluții în Afacerile Militare sau nici una dintre acestea.*

În capitolul doi, Strategia Militară a României (SMR) statuează precis noul cadru de securitate în care trebuie analizate amenințările prezente și viitoare la

---

* în condițiile amenințărilor asimetrice sau ale angajării forțelor într-un conflict de asemenea natură.

* În războiul din Liban din 2006, Israelul s-a confruntat cu un nou tip de inamic, un inamic capabil să conducă un război hibrid. Rezultatul a fost asemănător unei remizări, un rezultat foarte dezamăgitor pentru ceea ce este, fără îndoială, cea mai puternică forță de luptă din regiune, IDF-ul. Succesul lui Hezbollah a fost un rezultat al capacității sale de a neglija forțele israeliene prin desfășurarea unui război hibrid. Prin conducerea războiului hibrid, multe dintre avantajele pe care statul Israel le-a avut în acest caz, nu au avut ca rezultat câștigurile așteptate pe câmpul de luptă.

adresa statului român: „*evoluțiile în planul securității globale atestă revenirea la politica de forță, a amenințărilor și intervențiilor militare asupra unor state independente și suverane.*”, concluzionând: „*Europa se află în fața unor provocări majore, cu implicații greu de prevăzut asupra securității sale.*”. Apare astfel o întrebare firească: SMR naște intenționat o ambiguitate?

Și SMR concluzionează:

- *Pe de o parte, este necesară identificarea unei soluții coerente în fața acțiunilor Federației Ruse și a amenințărilor de natură hibridă;*

- *Războiul hibrid, ca amenințare din partea unui adversar statal sau nonstatal, care utilizează vectorial și într-o manieră conjugată metode și mijloace convenționale și neconvenționale, poate reprezenta un risc major la adresa securității României;*

- *Operațiile informaționale, proliferarea armelor de distrugere în masă, a tehnologiilor și materialelor nucleare, a armamentelor și mijloacelor letale neconvenționale, atacurile cibernetice, continuă să reprezinte o amenințare semnificativă și un risc major la adresa securității României.*

Pornind de la aceste realități, CSSAS al UNAp, într-un studiu dedicat războiului asimetric*, observa:

- „... puțin probabil ca, ...pe termen apropiat, România să fie atacată ..., în sistemul clasic, eventualitate pentru care ne-am pregătit ani și ani. Atacurile asupra țării noastre, care n-au lipsit niciodată, sunt acum mult mai numeroase și de desfășoară în tot spectrul de confruntări, de la cele informaționale, la cele psihologice, de la agresiunea criminalității și degradării condiției umane, la discreditarea valorilor naționale.

- primul concept – *cel de dominare a întregului spectru de misiuni* – trebuie tradus în Strategia națională de apărare a țării „*prin ceea ce numim capacitate de cunoaștere permanentă a situației și de flexibilitate opțională*”⁴⁹.

- în elaborarea ... Strategiei naționale de apărare a țării, accentul trebuie pus pe strategiile informaționale, pe optimizarea activității de culegere a datelor și informațiilor, pe analiza lor și desprinderea concluziilor necesare pentru prevenirea surprinderii și zădărnicierea acțiunilor de punere a României în fața faptului împlinit.

* Pe care Ea nu le va putea (și n-a putut) niciodată să le contracareze.

⁴⁹ „Este foarte greu ca România să cucerească și să mențină inițiativa strategică, mai ales în zona confruntărilor asimetrice, dar este foarte posibil să cunoască și să evalueze în permanență amenințările și riscurile reale și, în funcție de situație, să opteze pentru un sistem de acțiuni și de reacții corespunzătoare posibilităților noastre”, https://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/conflict_asimetrice.pdf, p. 58.

Altfel spus: războiul trebuie să poarte amprenta etapei în care este prevăzut a se desfășura azi, amprenta Erei informației.

- conceptul „*protecției sistemelor de valori, ale cetățeanului, ale instituțiilor statului de drept și ale forțelor*”⁵⁰ devine deosebit de important, iar „*protecția împotriva lor trebuie să fie activă, permanentă și ofensivă*”⁵¹

- și concluzionează: elementele prezentate presupun ca și Armata României să fie astfel structurată și pregătită pentru a face față acestui gen de amenințări/cerințe și, în plus față de confruntările militare pentru care a fost proiectată până în prezent, unor provocări noi, cu totul diferite față de accepțiunea actuală a sintagmei „*lupta armată*”.

Cerințe operaționale privind structura Armatei României

În această problemă, specialiștii militari români, împărtășesc, de comun acord, următoarele principii⁵²:

- crearea unor structuri luptătoare, ..., apte să îndeplinească o gamă variată de misiuni;

- realizarea, conceptual și pragmatic, a unui comandament operațional întrunit, de tip CJTF – capabil să conducă acțiuni, inclusiv în cadru multinațional, pe timpul participării la confruntări asimetrice⁵³;

- realizarea unui cadru legislativ adecvat, care să permită participarea forțelor armate la confruntări de acest gen.

Pe baza lor, se pot identifica cerințele operaționale pentru viitoarea structură de forțe ce trebuie planificată și realizată pentru a răspunde scopurilor menționate:

- flexibilitate organizațională; trebuie să aibă în vedere câteva repere fundamentale:

---

⁵⁰ „în categoria amenințărilor (riscurilor) asimetrice intră cam tot ce nu este convențional, toată gama de agresiuni atipice îndreptate împotriva tuturor societăților, de la cele ale lumii a treia până la cele informaționale, tot arsenalul de mijloace pentru crearea de dependențe, de dezordine favorabile ascunzișurilor lumii interlope, lumii revanșarde și unui mare număr de profitori...”. https://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/confli_asimetrice.pdf, p. 58.

⁵¹ https://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/confli_asimetrice.pdf, p. 59.

⁵² Ibidem.

⁵³ Desființarea Comandamentului Operațional Întrunit (transformarea, cum mai numesc unii ceea ce s-a întâmplat cu structura de nivel operativ după 2008), creat la Buzău răspundea nevoilor operaționale ale AR, ca urmare a adoptării, după 2004, a structurii de forțe convenită cu NATO, la aderare și nevoii determinate de adoptarea principiului *apărării colective în cadrul NATO*, fiind un exemplu de încălcare a principiilor de către statul român, adoptată ca urmare a obținerii unui nou statut după 1990, atitudine care ne descalifică din punct de vedere al consecvenței noastre într-o alianță și subliniază, totodată, o continuitate nedorită a caracteristicii României, de cel puțin un secol încoace.

- soluțiile adoptate de armatele moderne, posesoare ale unei experiențe și ale unor informații cuprinzătoare asupra evoluțiilor fenomenului politico-militar pe termen mediu și lung, precum și

- condițiile concrete în care ființează statul român, aplicate pentru: stabilirea unei ponderi echilibrate a categoriilor de forțe: forțe terestre, aeriene, navale și, în contextul creșterii amenințărilor asimetrice, forțele speciale - în structura de forțe a Armatei României; crearea unor structuri organizatorice, capabile să coopereze cu armatele statelor membre ale NATO, îndeosebi cele stabilite să participe la operații conduse de NATO și/sau UE sau să facă parte din structurile multinaționale ce vor acționa sub comandă națională sau a altui stat membru NATO sau UE; realizarea unei capacități informaționale și de evaluare a situațiilor tactice, operative și strategice a riscurilor și amenințărilor; crearea unei protecții multidimensionale a forțelor/obiectivelor și asigurarea unui grad ridicat de autonomie în teatrul de operații; un sistem de suport și de sprijin specializat, flexibil și interoperabil, menit a asigura autonomia acțiunilor și complementaritatea eforturilor în câmpul de luptă; realizarea unei infrastructuri naționale adecvate pentru desfășurarea acțiunilor militare;

- modularitate structurală constă în⁵⁴:

- crearea și existența unor structuri militare, de conducere și de execuție care dispun de pregătirea necesară translatării lor dintr-o structură în alta și de abilitățile cerute pentru realizarea interoperabilității și integrării;

- oferirea răspunsului adecvat implicațiilor reducerii efectivelor militare, pe de o parte, iar pe de altă parte, oferirii de soluții în aplicarea noului concept CJTF*, de creare și dezvoltare a capabilităților de acțiune integrată;

- existența la toate nivelele ierarhice (strategic, operativ și tactic) și pentru fiecare categorie de forțe și gen de armă a unor structuri de comandă și luptătoare în măsură a participa la îndeplinirea unei game variate de misiuni.

- structuri-nuclee apte să le genereze, la nevoie, pe cele necesare susținerii efortului de contracarare specifică, presupune:

- constituirea unor structuri-nuclee capabile să amplifice potențialul cerut într-o situație de criză sau război;

- existența unui element ce va trebui exploatat în consecință, într-o etapă istorică în care diminuarea forțelor armate este o necesitate;

- câte structuri - nuclee și care este mecanismul de operaționalizare a acestora, chestiune ce trebuie asumată de către factorii de decizie politico-militară;

- tehnologii performante;

---

⁵⁴ Ibidem, p.62.

* Combined Joint Task Force

- în scopul realizării graduale a capacităților asumate, politica de apărare trebuie să conducă la asigurarea condițiilor pentru implementarea *Programului privind transformarea, dezvoltarea și înzestrarea Armatei României până în anul 2026*. Din perspectiva resurselor financiare alocate apărării, începând cu anul 2017, România susține asigurarea nivelului de 2% din PIB. Finalizarea strategiei de achiziții 2017 – 2020, privind dotarea Armatei Române, în primul semestru al anului 2017⁵⁵ este o materializare a acestei decizii.

- prin Planul de înzestrare a Armatei României 2017 – 2026, aprobat în ședința Consiliului Suprem de Apărare a Țării (CSAT) în 2017, se crează premiza pentru realizarea celor *opt Programe de înzestrare*, cu finanțare multianuală, planificate, în valoare de 9,8 miliarde euro, prin care se are în vedere și implicarea industriei naționale de apărare.

- structuri de conducere de tip CJTF⁵⁶:

- schimbarea structurală esențială, reclamată de epoca confruntărilor militare asimetrice ce se manifestă în prezent, va trebui produsă și în domeniul conducerii;

- mobilitatea conceptuală și acțională poate și trebuie să genereze capacitățile necesare asigurării răspunsului potrivit pentru contracararea acțiunilor asimetrice. Noua filozofie a conducerii acțiunilor militare implică pregătirea și competența corespunzătoare soluționării provocărilor câmpului de luptă modern.

În loc de concluzii

Un studiu⁵⁷ citat în acest material, deja, [se] întreba (și nu retoric) dacă nonexistența riscurilor și a amenințărilor de natură asimetrică/teroristă nu se vor mai discuta în viitor, rămâne să fie găsite răspunsuri la întrebarea majoră: suntem în prezent, și în perspectiva imediată, capabili să controlăm/stăpânim amenințările și conflictele asimetrice?

Răspunsurile la o asemenea întrebare, în opinia mea, pot fi grupate într-un set de concluzii ce rezultă, în mod logic:

- Asimetria își află un spațiu de existență și de manifestare oriunde și dintotdeauna; toate conflictele sunt, de fapt, asimetrice;

- Dezvoltarea inegală a lumii, existența unor variabile mari în spațiul de construcție al strategiilor de securitate și diversitatea enormă a intereselor duc la elaborarea unor politici asimetrice de confruntare (informațională, economică, socială, culturală și militară) și, în consecință, a unor strategii pe măsură;

---

⁵⁵ Programul de guvernare 2017-2020, Capitolul Politica de Apărare și Securitate Națională, p. 126.

⁵⁶ Ibidem, p.65.

⁵⁷ Ibidem.

• Forțele Terestre ale Armatei SUA se așteaptă pentru anii 2025-2040 ca inamicii să atace tot mai mult letal în multiple domenii - pe uscat, pe mare, din aer, din spațiu și online - în timp ce se estompează distincția dintre pace și război.⁵⁸ Și reacția omenirii și a militarilor a fost pe măsură.⁵⁹ Adversarii au încetșosat distincția între acțiunile sub conflictele armate și conflictul, care permit realizarea obiectivelor strategice militare, mai puțin decât ceea ce SUA consideră în mod tradițional război.

• În proiecția forței, specialiștii MAPN ar trebui să aibă în vedere că armata nu mai poate lupta cu succes în războaiele așa cum se întâmpla în trecut deoarece:

- viteza de dezvoltare a tehnologiei informației crește exponențial*;

- războiul va fi mult mai urban*;

- internetul va fi un aspect cheie al câmpului de luptă, nu doar în ceea ce privește traficul de atacuri cibernetice cu hackerii inamicului, dar și din nevoia de a modela în mod constant și cu expertiză opinia globală despre conflict⁶⁰;

- *fiecare tip rău devine Jokerul*. Armata vede o creștere a persoanei super-împuternicite și a celor mici grupuri care pot utiliza accesul în spațiul cibernetic,

⁵⁸ În luna octombrie 2017 Centrul de instrucție și doctrină al FT ale Armatei SUA a dat publicității proiectul noii strategii de pregătite („Multi-Domain Battle: Evolution of Combined Arms for the 21st Century 2025-2040), care definește noul tip de conflict pe care FT trebuie să fie în măsură să-l ducă în perioada 2025-2040. Conceptul subliniază că „*evoluția armelor combinate pentru secolul XXI, 2025-2040*”, se repetă un punct-cheie permanent: adversarii vor face viața cât mai grea posibil pentru trupele americane, prin faptul că nu se declară a fi inamicul lor, așa cum spune conceptul, prin combinarea forțelor obișnuite și neregulate cu acțiuni criminale și teroriste, pentru a ataca vulnerabilitățile Forței Comune, evitând, în același timp, puterea acestora.

⁵⁹ „*Această idee nu este cu totul nouă. Lumea a aruncat o privire minunată asupra a ceea ce pare războiul modern, mixt atunci când mii de omuleți verzi au invadat peninsula Crimeea Ucrainei în 2014*”, (sursa citată Ibidem).

* Forțele americane nu pot presupune că vor avea cele mai bune rezultate pentru telefoane, dronele sau hardware-urile de calculator pe câmpul de luptă. Pe măsură ce calculatoarele devin mai mici, mai ieftine și mai mult disponibile pe scară largă, avantajele tehnologice ale SUA se vor dezintegra”. (Sursa, Defence One , <http://www.defenseone.com/technology/2017/10/how-us-army-preparing-fight-hybrid-war-2030/141634/>)

* Multe din orașele de astăzi se vor transforma în megaorașe, cu populații de peste 10 milioane. Aici vor încerca adversarii să angajeze forțele americane, nu în câmpurile deschise sau în deșerturile unde armata de astăzi și vehiculele de luptă serioase au avantajul. (Sursa, Defence One , <http://www.defenseone.com/technology/2017/10/how-us-army-preparing-fight-hybrid-war-2030/141634/>)

⁶⁰ Armatele Troll vor răspândi știri false și dezinformare, împreună cu suficient trafic social-media care va copleși analiștii din surse deschise și ar putea complica capacitatea [Armatei] de a câștiga și de a menține o informație corectă, actualizată, precum și controlul mediului de informare – preluare din *How to fight...*, Defence One , <http://www.defenseone.com/technology/2017/10/how-us-army-preparing-fight-hybrid-war-2030/141634/>

spațiu, nuclear, biologic, radiologic și chimic, al armelor cu efecte de masă pentru a schimba calculul bătăliei și pentru a redefini condițiile de rezolvare a conflictelor.⁶¹

• Noul conflict va presupune:

- deplasarea de formațiuni mai mici, mult mai versatile și mai capabile - asemănătoare forțelor pentru operațiuni speciale de astăzi - care pot fi angajate într-o mare varietate de misiuni.

- capacitatea formațiunilor de a manevra semi-independent, fără flancuri securizate, cu comunicații constante, comandamente superioare și linii continue de comunicații.

- Partea „*semi-independentă este cheia*”. Echipele mici vor trebui să aibă acces la capacități cum ar fi dronele și sprijinul pentru foc de oriunde, însă capacitățile înseși vor fi distribuite similar modului în care oamenii folosesc azi Uber.

Acesta este viitorul conflict pentru care armatele moderne se pregătesc. Timpul forței masive a trecut, iar povestea conflictului asimetric este doar un intermetzo ales de strategii militare pentru pregătirea acestui pas.

Dacă dorim să luptăm cu forțe românești și în structuri întrunite și multinaționale, trebuie să înțelegem acest trend⁶² și să nu ne blocăm în povestea fără sens a războiului hibrid sau a conflictului asimetric.

BIBLIOGRAFIE

- *** *Planul de înzestrare a Armatei României 2017 – 2026*, aprobat în ședința Consiliului Suprem de Apărare a Țării (CSAT), București, 2017;
- *** *Programul de guvernare 2017-2020*, Capitolul Politica de Apărare și Securitate Națională, București, 2017;
- *** *Programul privind transformarea, dezvoltarea și înzestrarea Armatei României până în anul 2026*, București, 2016;

⁶¹ Lupi singuratici și echipe minuscule care au puterea de a rivaliza multe dintre națiunile-state actuale. Chiar și răspândirea telefoanelor personale și a internetului lucrurilor vor face trupele americane mai ușor obiective. Semnăturile negestionate vor deveni o vulnerabilitate critică din SUA, deoarece forțele inamicului vor avea o capacitate crescută de a găsi și ataca forțele americane și aliate la distanțe strategice, operaționale și tactice, simultan, consideră noua doctrină (*How to fight...*, Defence One , <http://www.defenseone.com/technology/2017/10/how-us-army-preparing-fight-hybrid-war-2030/141634/>).

⁶²<http://www.defenseone.com/technology/2017/10/how-us-army-preparing-fight-hybrid-war-2030/141634/>

*** *Proiectul noii strategii al Centrului de instrucție și doctrină al FT ale Armatei SUA, Multi-Domain Battle: Evolution of Combined Arms for the 21st Century 2025-2040*),

*** *Strategia Militară a României*, București, 2016;

BAYLIS J., STEVE S., *The Globalization of World Politics. An Introduction to Internațional Relations*, ediția a treia, Oxford University Press, Oxford, 2005;

BĂLĂȘOIU N., *Revenirea la agenda de putere*, Ed. ISPRI, București, 2017;

HUBER T., (2011), *Huber Comments on Hybrid Warfare and Compound Warfare*, CGSC Blog response, 12 February 2009, Fort Leavenworth, KS;

SUN TZÎ, *Arta războiului*, Editura Militară, București, 1976;

<http://www.defenseone.com/technology/2017/10/how-us-army-preparing-fight-hybrid-war-2030/141634/>)

<https://apnews.com/40b530ac84ab4931874e1f7efb4f1a22>,

https://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/confl_asimetrice.pdf

https://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/confl_asimetrice.pdf

https://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/confl_asimetrice.pdf

